

Stichting Bedrijfspensioenfonds voor
Langdurige Uitzendkrachten

Jaarverslag 2002

Ten geleide

Het is van groot sociaal en maatschappelijk belang voor zowel werkgevers als werknemers om een betaalbare en kwalitatief goede pensioenregeling te hebben. Niet alleen voor de oude dag, maar ook in verband met een voortijdig overlijden.

De belangrijkste doelstelling van de Stichting Bedrijfspensioenfonds voor Langdurige Uitzendkrachten is om te voorzien in een passende oudedagsvoorziening voor de werknemers (uitzendkrachten) in de uitzendbranche. Deze pensioenregeling dient primair om in de behoefte van een oudedagsvoorziening voor uitzendkrachten tegemoet te komen. De uitzendbranche kenmerkt zich door dienstverbanden van korte duur, veelal voor een groep mensen die voor het eerst kennis maakt met een verplichte vorm van pensioenvoorziening. Secundair dient de regeling de maatschappelijke behoefte te vervullen om de “witte vlekken” – het aantal mensen dat niet onder een (verplichtgestelde) pensioenregeling valt – te verkleinen.

Sinds 1 januari 1999 behartigt de Stichting Bedrijfspensioenfonds voor Langdurige Uitzendkrachten, de Stiplu, de collectieve pensioenbelangen van enige honderden uitzendondernemingen en vele tienduizenden uitzendkrachten in Nederland. Pensioenbelangen in de uitzendbranche is een relatief nieuw begrip, maar maakt sinds de invoering van de CAO voor Uitzendkrachten 1999 – 2003 onderdeel uit van de arbeidsvoorwaarden tussen de uitzendonderneming en de uitzendkracht.

De Stiplu is opgericht door vertegenwoordigers van de Algemene Bond Uitzendondernemingen (ABU), FNV Bondgenoten, CNV Dienstenbond en De Unie. Vooralsnog is deelname aan de pensioenregeling uitsluitend op grond van de CAO verplicht voor die uitzendondernemingen die lid zijn van de ABU. Een verzoek om deze verplichting uit te breiden naar alle uitzendondernemingen is op 18 september 1998 ingediend bij de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De risico's verbonden aan de pensioenregeling worden door het fonds zelf gedragen. Deze risico's worden geïnventariseerd en periodiek vastgesteld in een actuariële en bedrijfstechnische nota, waarin de verzekeringstechnische aspecten van de regeling worden omschreven en waarmee het fonds uitvoering geeft aan de wettelijke vereisten van de Pensioen- en Spaarfondsenwet.

De toets in hoeverre de doelstelling en het gevoerde beleid worden bereikt, zal ten minste jaarlijks plaatsvinden aan de hand van het jaarverslag en de door de wiskundig adviseur van het fonds uitgebrachte analyse.

Amsterdam, 3 juni 2003

Voorzitter,
J.W. Westerhof

Vice-voorzitter
mevrouw mr. A.L. Muntz

Inhoudsopgave

JAARVERSLAG 2002	1
TEN GELEIDE	2
INHOUDSOPGAVE	3
BESTUURSORGANEN BETROKKEN ORGANISATIES	4
JURIDISCHE STRUCTUUR UITVOERINGSORGANISATIE	5
ONTWIKKELINGEN VAN HET FONDS	6
INLEIDENDE OPMERKINGEN	6
PENSIOENPRODUCTEN	6
MUTATIE AANTAL WERKGEVERS EN DEELNEMERS IN HET FONDS	6
DISPENSATIES	7
VRIJWILLIGE AANSLUITINGEN	7
VERPLICHTSTELLINGSPROCEDURE	8
REGLEMENTWIJZIGINGEN IN 2002	9
VORMING VAN WEERSTANDSRESERVE	10
REGULIER ONDERZOEK PENSIOEN- & VERZEKERINGSKAMER	10
VERWACHTINGEN VOOR 2003	10
WETTELIJKE ONTWIKKELINGEN	12
LEVENSLLOOPREGELING EN INKRIMPING WITTEVEENKADER	12
AANSCHRIJVING PENSIOEN- & VERZEKERINGSKAMER FINANCIËLE POSITIE PENSIOENFONDSEN	12
WAO-HERZIENING	13
NIEUWE PENSIOENWET	13
KEUZERECHT TUSSEN NABESTAANDENPENSIOEN EN EEN HOGER OUDERDOMSPENSIOEN	14
WET ARBEID EN ZORG IN WERKING GETREDEN	15
MEDEZEGGENSCHAP GEPENSIONEERDEN	15
GELIJKE BEHANDELING ARBEIDSOVEREENKOMSTEN BEPAALDE TIJD	16
WET PENSIOENRECHTEN VAN WERKNEMERS BIJ OVERGANG VAN EEN ONDERNEMING	16
BELEGGINGEN	18
ALGEMEEN: TERUGBLIK OP 2002	18
BELEGGINGSBELEID	19
BELEGGINGEN IN HET VERSLAGJAAR	20
AANDELEN	20
CONVERTEERBARE OBLIGATIES	21
INDIRECT VASTGOED	21
OBLIGATIES	21
HYPOTHEKEN	22
PERFORMANCE VAN DE BELEGGINGSPORTEFEUILLE	22
STATENVERSLAG	23

Bestuursorganen betrokken organisaties

Het fonds wordt bestuurd door vertegenwoordigers van de werkgevers- en werknemersorganisaties die het fonds hebben opgericht en in stand houden, te weten:

- de Algemene Bond Uitzendondernemingen / ABU gevestigd te Amsterdam;
- FNV Bondgenoten gevestigd te Utrecht;
- de Unie, vakbond voor industrie en dienstverlening, gevestigd te Houten; en
- de Dienstenbond CNV gevestigd te Hoofddorp.

In 2002 waren de heer R. Icke en J.W. Westerhof aftredend en herbenoembaar. Beiden zijn opnieuw benoemd voor een periode van vijf jaren. Mevrouw T.F.M. Schets is de heer F.J.M. Sprooten opgevolgd als plaatsvervangend bestuurslid namens FNV Bondgenoten. De heer W.H.M. Brouwer is benoemd als opvolger van de heer P.H. Roos als plaatsvervangend bestuurslid namens De Unie.

Eind 2002 was de samenstelling van het bestuur als volgt.

<i>Bestuursleden</i>	<i>Functie</i>	<i>Plaatsvervangers</i>	<i>Organisatie</i>
De heer J.W. Westerhof	vice-voorzitter	Mevrouw T.F.M. Schets	FNV Bondgenoten
De heer J. van Beek	plv. vice-voorzitter	drs. W.H.M. Brouwer	De Unie
De heer J.J. Ronner		H.M. Gerding	Dienstenbond CNV
Mevrouw mr. A.L. Muntz	voorzitter	drs. J.H. Koops	ABU
De heer R. Icke RA	plv. voorzitter	drs. J.H. Koops	ABU
De heer drs. R. Snel		drs. J.H. Koops	ABU

Actuaris

Mercer Human Resource Consulting BV, gevestigd te Amstelveen: de heer drs J.D. Carrière AAG

Accountant

PricewaterhouseCoopers Accountants NV, gevestigd te Amsterdam

Compliance Officer

KPMG Ethics & Integrity Consulting, gevestigd te Amstelveen

Pensioen- en Vermogensbeheer

PVF Nederland NV, gevestigd te Amsterdam

Toeziachter

De Pensioen- & Verzekeringkamer, gevestigd te Apeldoorn

Juridische structuur uitvoeringsorganisatie

De Stiplu heeft de uitvoering van haar regeling op alle onderdelen overgedragen aan PVF Nederland NV. PVF maakt onderdeel uit van de Achmea Holding N.V., welke een dochter is van Eureko B.V.. Ook F&C Netherlands B.V., de vermogensbeheerder, maakt onderdeel uit van Eureko B.V..

In de administratieovereenkomst zijn behalve werkzaamheden, tarieven en aansprakelijkheid ook zaken als last en volmacht geregeld. Bovendien heeft het bestuur voor bepaalde activiteiten machtiging gegeven aan PVF. Binnen PVF heeft het pensioenfonds haar eigen aanspreekpunt, de fondsmanager. Deze fondsmanager is binnen PVF eindverantwoordelijk voor de uitvoering van de regeling.

Ontwikkelingen van het fonds

Inleidende opmerkingen

De collectieve pensioenregeling voor langdurige uitzendkrachten is een 'defined contribution' regeling: de pensioenpremie is uitgangspunt, de pensioenuitkomst is hiervan afgeleid. De ingebrachte premie wordt belegd, de behaalde beleggingsrendementen worden toegevoegd aan het spaarkapitaal van de deelnemer en het spaarkapitaal bepaalt uiteindelijk bij pensionering of overlijden de hoogte van de pensioenrechten van de deelnemer.

Pensioenproducten

Op de pensioendatum of bij eerder overlijden wordt het aanwezige pensioenkapitaal aangewend voor een pensioenuitkering. De deelnemer heeft de volgende keuzemogelijkheden:

- ouderdomspensioen;
- ouderdomspensioen gecombineerd met een nabestaandenpensioen;

Bij overlijden voor de pensioendatum zonder dat er sprake is van een nabestaande of wees, vervalt het saldo van de deelnemer aan het pensioenfonds.

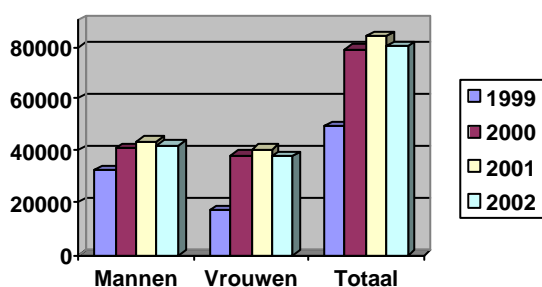
Mutatie aantal werkgevers en deelnemers in het fonds

Het aantal aangesloten werkgevers is ook in 2002 verder gegroeid. Ultimo 2002 kende het fonds 471 aangesloten werkgevers, tegen 460 in 2001 (2,4%).

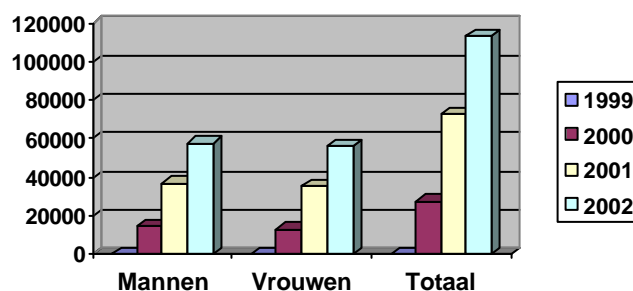
Vanaf de start van het fonds in 1999 is het totale aantal deelnemers fors gegroeid. In 2002 was voor het eerst sprake van een lichte daling van het aantal actieve deelnemers. Ultimo 2002 kende het fonds 80.051 actieve deelnemers tegenover 83.996 ultimo 2001 (- 4,9%).

Het aantal inactieve deelnemers is in 2002 echter flink toegenomen van 72.558 ultimo 2001 tot 113.454 ultimo 2002 (+ 56,4%).

Actieve deelnemers

Inactieve deelnemers

Het bestuur spreekt de verwachting uit dat het aantal actieve deelnemers in 2003, tot een mogelijke verplichtstelling van het fonds, zich zal stabiliseren.

Dispensaties

Wat betreft de mogelijkheid om niet te hoeven deelnemen aan het fonds, vrijstelling of dispensatie genoemd, is reeds in de loop van 1999 een dispensatiebeleid vastgesteld. Dit houdt in dat het bestuur criteria heeft vastgesteld, afgeleid van de wettelijke vrijstellingsrichtlijnen, waaraan een verzoek tot vrijstelling dient te voldoen. Deze criteria luiden als volgt:

- dispensatie wordt verleend aan ABU-leden, alleen deze ondernemingen zijn verplicht tot deelname;
- het verzoek dient aan het bestuur van het fonds kenbaar gemaakt te zijn vóór 18 maart 1999;
- de uitzendonderneming heeft vanaf tenminste 1 juli 1999 een regeling die gelijkwaardig is aan de collectieve pensioenregeling.

In de uitvoering van het dispensatiebeleid dient de uitzendonderneming het fonds in kennis te stellen van zijn (ondertekende) pensioenreglement, waarna het bestuur kan beoordelen of de onderneming een gelijkwaardige pensioenregeling uitvoert. Tevens dient de uitzendonderneming een getekende gelijkwaardigheidsverklaring te overleggen.

Op het moment van verplichtstelling zullen de richtlijnen van het Vrijstellingsbesluit Wet Bpf 2000 definitief worden. Hierbij zal het bestuursbeleid dat de regeling vòór 1 juli 1999 is overeengekomen gehandhaafd blijven.

In 2002 zijn een viertal nieuwe verzoeken tot dispensatie ingediend. Dit heeft geresulteerd in één toegekende dispensatie. Één verzoek is door het bestuur afgewezen, een tweetal verzoeken zijn ultimo 2002 nog niet afgewikkeld.

Vrijwillige aansluitingen

Het pensioenfonds biedt uitzendondernemingen die geen lid zijn van de ABU, toch de mogelijkheid om deel te nemen aan de pensioenregeling. Belangrijk aandachtspunt van het bestuur hierbij vormen de sectoren waarin de toe te treden ondernemingen uitzenden. Omdat er een overlap bestaat van de werkingssfeer van de regeling met die van andere pensioenfonds is het bestuur sinds de start van het fonds met diverse betrokken partijen in overleg om deze overlap zo veel mogelijk te beperken. Dit heeft geresulteerd in diverse afspraken met deze fondsen die de beide werkingssferen afbakenen. De uitzendactiviteiten van de toe te treden uitzendondernemingen worden aan deze afspraken getoetst.

Namens het bestuur beoordeelt de aansluitingscommissie, bestaande uit de voorzitter en de vice-voorzitter van het fonds, de verzoeken voor vrijwillige aansluiting. In 2002 zijn 19 verzoeken voor vrijwillige aansluiting behandeld door de commissie. Van deze verzoeken zijn

16 aansluitingen toegekend. De overige 3 verzoeken zijn gedurende de behandeling door de onderneming ingetrokken, of zijn door de commissie afgewezen.

Verplichtstellingsprocedure

De sociale partners in de uitzendbranche hebben verzocht om de deelname aan de pensioenregeling die nu uitsluitend op grond van de CAO plaatsvindt, uit te breiden naar alle uitzendondernemingen. Op 18 september 1998 werd daartoe een verzoek ingediend bij de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Tegen de verplichtstelling zijn door onder andere een aantal cao-partijen van andere bedrijfstakken, alsmede door enkele pensioenfondsen, bezwaarschriften ingediend bij het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Deze heeft op haar beurt advies gevraagd aan de Sociaal Economische Raad (SER). De afhandeling van de bezwaarschriften is in handen gesteld van de Subcommissie Verplichtstelling Bedrijfstakpensioenfondsen, welke is gemachtigd namens de raad advies uit te brengen. Binnen het bestuur van de Stiplu is de verplichtstellingscommissie, bestaande uit de voorzitter en vice-voorzitter van het fonds, belast met de voortgang van de verplichtstellingsprocedure.

In de bezwaren tegen de verplichtstelling van het fonds zijn parallellen te trekken met de bezwaren die gemaakt zijn tegen de ABU-CAO. De kern van de bezwaren van de meeste pensioenfondsen en CAO-partijen betrof de ontstane overlap van de werkingssfeer tussen de eigen regeling en die van de Stiplu. Het betrof pensioenregelingen die hun werkingssfeer omschrijven op basis van de werkzaamheden van de werknemer. De werkingssfeer van de Stiplu gaat, analoog aan die van de ABU-CAO, uit van de activiteiten van de (uitzend)onderneming.

Op initiatief van de betrokken partijen bij de ABU-CAO en Stiplu heeft de Stichting van de Arbeid (STAR) aanbevelingen gedaan. De aanbevelingen van de STAR hadden tot doel de werkingssferen van de verschillende betrokken CAO's en pensioenregelingen af te bakenen. Algemeen uitgangspunt is dat indien in de werkingssfeer van een pensioenregeling als werkgever in de sector wordt benoemd de onderneming die in hoofdzaak (meer dan 50%) uitzendt naar bedrijven waarin werkzaamheden worden verricht in de zin van die betreffende CAO, er in de werkingssfeer van deze pensioenregeling volgens een aantal cumulatieve vereisten uitzendondernemingen worden uitgezonderd. Een belangrijke vereiste is dat indien de onderneming voor meer dan 25% uitzendt buiten de betrokken CAO, de onderneming niet onder deze werkingssfeer valt, maar onder die van de Stiplu.

In het licht van deze aanbevelingen heeft de verplichtstellingscommissie van het fonds in 2000 en 2001 overleg gevoerd met een drietal bezwaarmakende bedrijfstakpensioenfondsen. De aanbevelingen van de STAR zijn in onderlinge afspraken door de betrokken partijen overgenomen. In 2001 zijn deze afspraken reeds met de Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Metaalindustrie (PMI) en de Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Beroepsgoederenvervoer over de Weg bezegeld in een overeenkomst. In 2002 is de

overeenkomst met de Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Metaal en Technische Bedrijfstakken ondertekend.

Het bezwaarschrift van de Stichting Bedrijfspensioenfonds voor Langdurige Uitzendkrachten in het Midden- en Kleinbedrijf (SBLUM) dient naar het oordeel van de bij de Stiplu betrokken partijen in een breder perspectief beoordeeld te worden. De SBLUM heeft zelf ook een verzoek voor verplichtstelling aangevraagd, waartegen de betrokken partijen bij de Stiplu bezwaar hebben aangetekend. Het bestaan van twee bedrijfstakpensioenfonds in de uitzendbranche wordt door de betrokken partijen bij de Stiplu als onwenselijk beschouwd. Het doel is en blijft één verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds in de branche.

In september 2002 hebben vertegenwoordigers van de STIPLU en de SBLUM overleg gevoerd over de mogelijkheden tot samenvoeging van de SBLUM bij de STIPLU. Voor de betrokken partijen bij de STIPLU is het afronden van de verplichtstellingsprocedure hierbij van primair belang. Afspraken die in het kader van de samenwerking tussen SBLUM en STIPLU worden gemaakt, dienen in het licht van deze verplichtstelling te worden gezien.

De STIPLU heeft herhaaldelijk aangedrongen op een vervolg van de ingezette besprekingen. Een vervolgspraak is echter nog niet tot stand gekomen. Het bestuur spreekt echter de verwachting uit dat in 2003 nadere afspraken kunnen worden gemaakt.

De beschikking voor de verplichtstelling is in 2002 derhalve niet afgegeven. In 2002 gold dus, net als in de achterliggende jaren, dat de verplichting tot deelname aan het fonds is afgeleid van de CAO. Dat impliceert dat alleen leden van de ABU verplicht zijn tot deelneming. Het bestuur spreekt de verwachting uit dat in 2003 alsnog een verplichtstelling zal worden afgegeven.

Reglementwijzigingen in 2002

In de bestuursvergadering van 25 juni 2002 heeft het bestuur de goedkeuring gegeven aan een reglementswijziging.

Het bepaalde ten aanzien van (niet) tijdig bezwaar tegen de opgave met betrekking tot de vaststelling van het pensioenkapitaal en/of het daarmee te bereiken ouderdomspensioen is komen te vervallen. Dit naar aanleiding van opmerkingen van de Pensioen- & Verzekeringskamer. De rechten van de deelnemer kunnen niet worden aangetast bij het niet tijdig indienen van bezwaar tegen de (foutieve) opgave.

Voorts is het keuzemoment inzake de aanwending van het pensioenkapitaal op de pensioendatum gewijzigd. De keuze voor aanwending van het pensioenkapitaal dient bij de aanvraag van het pensioen plaats te vinden. Indien na de aanvang deelneming een scheiding heeft plaatsgevonden, is bepaald dat ongeacht de keuze van de (gewezen) deelnemer het pensioenkapitaal opgebouwd tijdens het huwelijk dan wel de partnerrelatie wordt aangewend voor een ouderdomspensioen en een bijzonder nabestaandenpensioen.

Ten slotte is de wijze van vaststelling van het bijzonder nabestaandenpensioen gewijzigd. De deelnemingsperioden worden zodanig gesplitst dat het deel gelegen in de periode

tussen de datum waarop het huwelijk dan wel de partnerrelatie is aangevangen en de scheidingsdatum aan de gewezen partner wordt toegewezen.

Vorming van weerstandsreserve

In de bestuursvergadering van 29 november 2001 heeft het bestuur de vorming van een algemene reserve bezegeld in een reglementswijziging. Vanaf 2002 wordt in een periode van 3 jaar een weerstandsvermogen opgebouwd, nader aan te duiden als weerstandsreserve. Deze weerstandsreserve zal na drie jaar 5% van het totaal aan spaarsaldi bevatten. Voor de opbouw zal jaarlijks een inhouding van 7,5% op de spaarpremies plaatsvinden. Op de balans van 2002 is de weerstandsreserve voor het eerst zichtbaar (€ 1,415 miljoen).

Regulier onderzoek Pensioen- & Verzekeringkamer

In mei 2002 heeft een regulier onderzoek plaatsgevonden van de Pensioen- & Verzekeringkamer naar het bestuur en de uitvoering van de regeling van de STIPLU. Ter afsluiting van dit onderzoek hebben vertegenwoordigers van het bestuur de bevindingen besproken met de relatiebeheerder van het fonds bij de toezichthouder. Hierbij is onder meer gesproken over de stand van zaken van de verplichtstelling en de wijze waarop het bestuur in het algemeen het pensioen- en vermogensbeheer aanstuurt. Het reguliere onderzoek heeft geen aanleiding gegeven voor wijzigingen in het beleid van het bestuur.

Verwachtingen voor 2003

2003 zal voor een belangrijk deel in het teken staan van de afrondende fase in het verplichtstellingsproces. Het bestuur spreekt de verwachting uit dat de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, na een positief advies van de Sociaal Economische Raad, een verplichtstellingsbeschikking af zal geven. Hiermee wordt de regeling van de STIPLU verplicht gesteld voor de gehele uitzendbranche.

Een verplichtstelling betekent een forse toename van zowel het aantal verplicht aangesloten werkgevers als deelnemende uitzendkrachten bij het fonds. Communicatie en handhaving zullen belangrijke speerpunten in het bestuursbeleid vormen.

Door middel van voorlichting en communicatie dient de bekendheid van het fonds en zijn verplichtstelling bij zowel werkgevers als uitzendkrachten te worden vergroot.

Het beleid rond handhaving zal in grote lijnen uit drie onderdelen bestaan. In de eerste plaats dienen, binnen de kaders van de werkingssfeer van het fonds, alle uitzendondernemingen bij het fonds te worden aangesloten. In de tweede plaats zal het in 2001 ingezette beleid tot aanscherping van de controle op de naleving van het reglement verder worden aangezet. Dit betreft zowel de naleving van de plicht tot aanleveren van de (juiste) deelnemersgegevens, als de naleving van de plicht tot premiebetaling van aangesloten werkgevers. Het eerder genoemde communicatiebeleid speelt hierin een belangrijke rol. Tenslotte is handhaving een belangrijke factor bij de uitvoering van het dispensatiebeleid van het bestuur. Het bestuur zal verzoeken voor vrijstelling van de

pensioenregeling kritisch beoordelen op basis van het Vrijstellingsbesluit Wet Bpf 2000. Één van de beoordelingscriteria zal de datum zijn waarop de eigen getroffen voorziening is overeengekomen. Deze datum dient te liggen vòòr 1 juli 1999.

2003 zal tenslotte in het teken staan van de evaluatie door de betrokken CAO-partijen van de pensioenregeling. Bij deze evaluatie zal worden onderzocht of en in hoeverre de huidige pensioenregeling deels dient te worden gewijzigd in een regeling waarbij het ouderdomspensioen is gebaseerd op het gemiddelde loon dat tijdens het deelnemerschap aan de pensioenregeling heeft gegolden.

Wettelijke ontwikkelingen

Levensloopregeling en inkrimping Witteveen kader

De meest onverwachte ontwikkeling dit jaar betrof de plannen van het kabinet-Balkenende met betrekking tot pensioen. Onderdeel van het regeerakkoord was het invoeren van levensloopregelingen. Het doel daarvan is onder meer de arbeidsparticipatie van vrouwen en ouderen te verhogen. Een levensloopregeling moet werknemers de mogelijkheid bieden om in de loop van de carrière verlof op te nemen als dat nodig is. De levensloopregeling is op zich geen nieuwe gedachte maar verrassend was dat het Kabinet zich voornam om de fiscale ruimte voor pensioenregelingen (het Witteveen kader) te beperken teneinde budgettaire ruimte te maken voor het invoeren van levensloopregelingen. Het was de opzet het maximale opbouwpercentage voor eindloonregelingen te beperken van 2,00 % naar maximaal 1,75% per jaar en voor middelloonregelingen van 2,25% naar 2,00%. De beperking zou al per 1 januari 2003 ingaan maar dat is uiteindelijk niet doorgevoerd.

Dat de beperking niet per 1 januari 2003 is doorgevoerd houdt gedeeltelijk verband met de maatschappelijke weerstand tegen de kabinetsplannen. De sociale partners hebben in het najaarsoverleg duidelijk aangegeven niet akkoord te gaan met een inperking van het Witteveen kader. Een belangrijke rol speelt echter ook dat de vormgeving van een levensloopregeling op meer problemen stuitte dan was voorzien en dat daarom ook de invoering van een levensloopregeling is uitgesteld. De inperking van het Witteveen kader is dus weliswaar uitgesteld maar nog niet van de baan. Het kan worden verwacht dat ook het nieuwe kabinet door zal gaan met de vormgeving van een levensloopregeling en daarbij zal ongetwijfeld ook weer de beperking van de fiscale ruimte voor pensioenregelingen aan de orde komen.

Aanschrijving Pensioen- & Verzekeringskamer financiële positie pensioenfondsen

Op 30 september 2002 heeft de Pensioen- & Verzekeringskamer (PVK) een brief aan alle pensioenfondsen gestuurd inzake de financiële positie van pensioenfondsen. De strekking van de brief was dat, nu de rendementen achterblijven en de koersen sterk zijn gedaald, het noodzakelijk is om tijdig te handelen. De PVK wijst op de verantwoordelijkheid van pensioenfondsbesturen om de financiële situatie van het fonds gezond te houden en zonodig maatregelen te nemen.

De brief is ingedeeld in drie onderwerpen: Hoe moet de vermogenspositie worden vastgesteld? Wat zijn de sturingselementen voor een pensioenfonds? En wanneer eist de PVK dat er maatregelen worden genomen. De PVK eist onder meer dat in geval van onderdekking (de dekkingsgraad is minder dan 105%) het bestuur binnen drie maanden na het constateren van de onderdekking een plan van maatregelen bij de PVK indient. Het plan dient maatregelen te bevatten hoe binnen de tijdsduur van een jaar de onderdekking ongedaan gemaakt kan worden. Indien noodzakelijk zal de PVK echter een langere tijdsduur toestaan. De PVK heeft toegezegd maatwerk te zullen leveren.

De STIPLU kent een zuivere beschikbare premiereregeling. Gezien de aard van de regeling, en het feit dat het fonds nog geen (periodieke) pensioenuitkeringen heeft, is de discussie over dekkingsgraden niet van belang. De negatieve performance op de beleggingen heeft derhalve, anders dan bij vele andere pensioenfondsen, geen invloed op de financiële positie van het fonds.

WAO-herziening

Op 22 maart heeft de SER een advies uitgebracht inzake herziening van de WAO. De voorgestelde systeemwijziging heeft op verschillende punten gevolgen voor pensioenfondsen. Zo verdwijnt in het nieuwe model het verschil tussen een loondervingsuitkering en een vervolguitkering. Daarmee zou ook de functie van de WAO-gat regeling van diverse pensioenfondsen verdwijnen. Ook zal het model gevolgen hebben voor de regelingen inzake premievrije deelneming bij arbeidsongeschiktheid.

Het is nog de vraag in hoeverre de politiek het SER-advies overneemt. Zowel het tweede kabinet-Kok als het kabinet-Balkenende wilden het advies voor een groot deel overnemen maar op onderdelen wilden beide kabinetten er van afwijken. Voor het nieuwe kabinet zal de WAO-herziening een belangrijk onderwerp op de agenda zijn.

De regeling van de STIPLU kent geen invaliditeitspensioen of premievrije deelneming bij arbeidsongeschiktheid. Eventuele wijzigingen in de regelgeving op dit punt zullen dus niet leiden tot aanpassingen in het reglement.

Nieuwe Pensioenwet

Inzake de totstandkoming van de nieuwe pensioenwet heeft de SER op 15 februari 2002 met betrekking tot een tweetal punten een aanvullend advies gepubliceerd.

Het eerste punt betreft de solvabiliteitseisen voor een pensioenfonds. Op grond van de huidige Pensioen- en spaarfondsenwet dient een pensioenfonds bij wegvallen van de sponsor(s) direct over te gaan tot herverzekering bij een verzekeringsmaatschappij. Op grond van dit artikel beoordeelt de Pensioen- & Verzekeringskamer de financiële positie van een pensioenfonds. Uitgangspunt is daarbij dat er te allen tijde volledige dekking dient te zijn. De SER is van mening dat het herverzekeringsprincipe dient te worden afgeschaft en dat pensioenfondsen een eigen solvabiliteitstoets moeten krijgen, gebaseerd op de continuïteit van het fonds.

De solvabiliteitseisen zijn voor beschikbare premiereregelingen, en dus ook voor de pensioenregeling van de STIPLU, niet relevant.

Het tweede punt betreft de discussie "top van de holding". De afgelopen jaren hebben verschillende pensioenfondsen verzekeringsmaatschappijen opgericht die als werkmaatschappijen zijn aan te merken. Het pensioenfonds staat zodoende aan het hoofd van een holding. Het Kabinet zet vraagtekens bij deze ontwikkeling. De SER hanteert als

algemeen uitgangspunt dat een pensioenfonds zich moet beperken tot kernactiviteiten (administratie, informatieverstrekking, beleggen) en "direct daarmee samenhangende activiteiten". Met de woorden "direct daarmee samenhangende activiteiten" wordt beoogd pensioenfondsen enige ruimte te geven om te kunnen reageren op ontwikkelingen inzake pensioenen in het algemeen en pensioenen in de arbeidsvoorwaarden in het bijzonder. Verder stelt de SER voor een monitor in te stellen die de komende paar jaren gaat kijken hoe de activiteiten van pensioenfondsen zich ontwikkelen en die een bevoegdheid krijgt tot bijsturen en/of ingrijpen.

In het verslagjaar heeft het tweede kabinet-Kok op 27 maart 2002 een notitie aan de Tweede Kamer aangeboden waarin op hoofdlijnen de beleidsrichting ten aanzien van de belangrijkste onderwerpen van de Pensioenwet beschreven wordt. Op veel punten volgt het kabinet het SER-advies maar het wijkt op sommige punten ook af. Meest opvallende punten zijn:

- Het kabinet gaat niet mee met het SER advies wat betreft de solvabiliteitspositie van pensioenfondsen en wil het herverzekeringsprincipe handhaven. Zekerheid komt voor zuinigheid, een tijdelijke onderdekking wil het kabinet niet toestaan.
- Het kabinet handhaaft zijn standpunt met betrekking tot pensioentoezeggingen met beleggingsvrijheid: Pensioenuitvoerders moeten garanderen dat het uiteindelijke kapitaal dat beschikbaar is voor het verkrijgen van een pensioenuitkering ten minste gelijk is aan de ingelegde premies. Ook dit punt wijkt af van het SER-advies.
- Anders dan de SER heeft het kabinet behoefte aan uitgebreidere wettelijke voorschriften over informatievoorzieningen. De informatie aan gewezen deelnemers moet verbeterd worden (ten minste eenmaal per vijf jaar een opgave) en voor pensioenen op basis van beschikbare premie zouden voorschriften moeten gaan gelden die aansluiten bij de voorschriften voor een financiële bijsluiter bij complexe producten van banken en verzekeraars.

Hoewel verschillende van de hierboven genoemde onderwerpen in de loop van het verslagjaar zelfstandig aan de orde zijn geweest in de Tweede Kamer, is de totstandkoming van de nieuwe pensioenwet gedurende de regeerperiode van het kabinet-Balkenende niet verder behandeld.

Keuzerecht tussen nabestaandenpensioen en een hoger ouderdomspensioen

De wetswijziging waarin keuzemogelijkheden met betrekking tot het nabestaandenpensioen (de uitruil van nabestaandenpensioen voor extra ouderdomspensioen) en de verplichting tot het doen van gelijke uitkeringen aan mannen en vrouwen is opgenomen, is per 1 januari 2002 in werking getreden. Indien een pensioenregeling een nabestaandenpensioen op opbouwbasis bevat, dan moet de deelnemer kunnen kiezen of hij dit nabestaandenpensioen wil behouden, of liever in plaats daarvan een hoger of eerder ingaand ouderdompensioen wil verkrijgen. Bij de regeling van de STIPLU kan men op pensioendatum het opgebouwde kapitaal aanwenden voor een

ouderdomspensioen gecombineerd met een nabestaandenpensioen, of alleen voor een (hoger) ouderdomspensioen.

Naast de invoering van het keuzerecht heeft de wetswijziging ook betrekking op gelijke behandeling van mannen en vrouwen. De wet schrijft voor dat de keuzemogelijkheid voor mannen en vrouwen gelijk moet uitwerken maar ook dat pensioenuitkeringen in alle gevallen gelijk moeten zijn voor vrouwen en mannen.

Het voorschrift van gelijke uitkeringen geldt ook voor beschikbare premiereregelingen maar daarvoor geldt een uitgestelde inwerkingtreding. Beschikbare premiereregelingen dienen pas vanaf 1 januari 2005 gelijke uitkering aan mannen en vrouwen te verstrekken.

De STIPLU kent reeds vanaf de start van het fonds de mogelijkheid om met het opgebouwde pensioenkapitaal op de pensioendatum een ouderdomspensioen, gevolgd door een nabestaandenpensioen te verkrijgen, of alleen een (hoger) ouderdomspensioen. Daarnaast kent het fonds vanaf de start reeds een gelijke behandeling voor mannen en vrouwen bij uitkeringen.

Wet Arbeid en zorg in werking getreden

Per 1 december 2001 is de Wet arbeid en zorg (Wazo) in werking getreden. De wet heeft betrekking op diverse verlofvormen die zijn te onderscheiden in betaald verlof en onbetaald verlof, en in kortdurend en langdurend verlof. Dat zijn onder meer zwangerschapsverlof, ouderschapsverlof, calamiteitenverlof en sabbatical leave. Voor de pensioenregeling is van belang dat duidelijk wordt vastgelegd welke gevolgen deze verschillende soorten van verlof hebben voor de opbouw van pensioenrechten en voor een doorlopende verzekering van het nabestaandenpensioen. In het verslagjaar heeft het bestuur geen aanleiding gezien de pensioenregeling hierop aan te passen.

Medezeggenschap gepensioneerden

Mede als gevolg van zorgen omtrent de financiële positie van pensioenfondsen is de medezeggenschapspositie van gepensioneerden in het afgelopen boekjaar regelmatig aan de orde geweest. In december 2002 is een concept voor een nieuw medezeggenschapsconvenant gepubliceerd. Overlegpartijen waren de STAR en het CSO (Coördinatieorgaan Samenwerkende Ouderenorganisaties). Het concept is ter beoordeling voorgelegd aan de achterliggende organisaties. Het concept bouwt voor wat betreft bedrijfstakpensioenfondsen en ondernemingspensioenfondsen voort op het oude convenant; voor Bpf'en wordt een deelnemersraad voorgeschreven en Opf'en kunnen kiezen tussen een deelnemersraad en gepensioneerden in het bestuur van het fonds. Anders dan het oude convenant heeft het concept geen betrekking meer op direct verzekerde regelingen. Het realiseren van medezeggenschap voor direct verzekerde regelingen wordt nu aan de wetgever overgelaten.

Het gaat echter nog maar om een concept. De eerste geluiden van de achterliggende organisaties zijn niet erg positief. Vooral de ouderenorganisaties vinden dat het concept niet ver genoeg gaat en dringen aan op wetgeving waarin voor alle soorten pensioenfondsen vertegenwoordiging van gepensioneerden in het bestuur wordt voorgeschreven.

In dit kader dient ook genoemd te worden dat in mei 2002 door D66 in de Tweede Kamer een initiatief-wetsvoorstel is ingediend inzake de bestuursstructuur van pensioenfondsen. Het betreft een ingrijpend wetsvoorstel, hoewel de scherpste kantjes inmiddels zijn bijgeslepen naar aanleiding van commentaar van de Raad van State op het wetsvoorstel in december 2002. Meest opvallende elementen zijn:

- Alle soorten pensioenfondsen worden verplicht gepensioneerden in hun bestuur op te nemen. Deelnemers en gepensioneerden krijgen gezamenlijk ten minste evenveel zetels als de werkgever. De verhouding tussen zetels voor deelnemers en gepensioneerden wordt vastgesteld naar evenredigheid (maar afwijken van de samenstelling is toegestaan).
- Deelnemersraden krijgen meer bevoegdheden. Ze krijgen instemmingsrecht in plaats van adviesrecht.

De STAR noemt de oorspronkelijke versie van het wetsvoorstel in een persbericht contraproductief en bedreigend voor de toekomstige pensioenvoorzieningen. Of het parlement het wetsvoorstel dit jaar verder zal behandelen, en mogelijk zal aanpassen, hangt voor een groot deel af van de visie van het nieuwe kabinet op medezeggenschap van gepensioneerden.

Het bestuur is van mening dat de belangen van de gepensioneerden en de inactieve deelnemers in het fonds goed vertegenwoordigd dienen te zijn. Ook in 2002 kende het fonds echter geen gepensioneerden. Het bestuur heeft daarom geen aanleiding gezien een deelnemersraad in te stellen, en wacht de ontwikkelingen op dit punt af.

Gelijke behandeling arbeidsovereenkomsten bepaalde tijd

Op 22 november 2002 is een wetswijziging van kracht geworden inzake gelijke behandeling van werknemers met een tijdelijke contract. De wetswijziging is gebaseerd op een Europese richtlijn welke op zijn beurt is gebaseerd op een raamovereenkomst tussen Europese organisaties van ondernemers en werknemers (Unie van Industrie- en Werkgeversfederaties der Europese Gemeenschap (UNICE), Europees Centrum van gemeenschapsbedrijven (CEEP) en Europees Verbond van Vakverenigingen (EVV)).

De wetswijziging heeft tot gevolg dat werknemers met een tijdelijk contract niet minder gunstig mogen worden behandeld dan vergelijkbare werknemers in vaste dienst, tenzij het onderscheid om objectieve redenen gerechtvaardigd is. Ook indirect onderscheid is niet toegestaan. Van indirect onderscheid kan bijvoorbeeld sprake zijn indien een pensioenregeling een lange wachttijd hanteert waardoor tijdelijke contractanten effectief worden buitengesloten van de pensioenregeling. De wetswijziging heeft geen betrekking op uitzendkrachten.

Wet Pensioenrechten van werknemers bij overgang van een onderneming

Op 1 juli 2002 is een wetswijziging betreffende de pensioenrechten van werknemers bij overgang van een onderneming in werking getreden. Dit heeft betrekking op een bedrijfsfusie waarbij een onderneming een andere onderneming (of een gedeelte daarvan)

inclusief alle rechten en verplichtingen overneemt. De wetswijziging bepaalt onder meer dat tenzij de nieuwe werkgever de overgenomen werknemers opneemt in zijn reeds bestaande pensioenregeling, hij verplicht is de bestaande pensioenregeling van de betreffende werknemers (voorlopig) in stand te houden. Sociale partners hebben echter de mogelijkheid om door middel van de cao een afwijkende regeling overeen te komen. De wetswijziging houdt een verbetering in van de rechtspositie van werknemers in dienst van een overgenomen onderneming. Voor het fonds zijn er geen directe gevolgen.

Beleggingen

Algemeen: terugblik op 2002

Het jaar 2002 was opnieuw een dramatisch jaar voor aandelen, het derde jaar op rij. De koersen vielen terug tot de niveaus van medio 1997. Inmiddels laat de huidige *bear market* (markt met dalende aandelenkoersen) zich vergelijken met de ergste die zich in de twintigste eeuw hebben voorgedaan. Daarentegen was het wel een goed jaar voor de obligatiemarkten. Zo stond de Amerikaanse rente in 2002 op het laagste punt in veertig jaar.

Grofweg zijn drie oorzaken te noemen voor de dramatische koersdalingen van de afgelopen jaren. De eerste oorzaak is de abrupte afkoeling van de economie van de Verenigde Staten in 2001 en het tegenvallende herstel in 2002. Ook de lange-termijnverwachtingen zijn neerwaarts bijgesteld. Vooral voor de TMT-sector (Technologie, Media & Telecom) waren de vooruitzichten veel te optimistisch. De beurs corrigeert de excessieve koersstijgingen die op basis van deze verwachtingen in het verleden zijn ontstaan. Ook de scheefgroei in de economie, zoals de ongebreidelde investeringen en financiering met vreemd vermogen, wordt heel geleidelijk rechtgezet. Dit aanpassingsproces duurt nog steeds voort.

Ten tweede speelden negatieve thema's de beurs parten. Twijfel aan de kwaliteit van de winstcijfers is hiervan de belangrijkste. Pas veel later bleek dat de koersstijgingen in de goede jaren meer dan eens gepaard gingen met inhalig gedrag van bestuurders van beursgenoteerde ondernemingen. In de Verenigde Staten kwamen in verband hiermee dit jaar enkele grote boekhoudschandalen aan het licht. Meer in het algemeen ontstond er grote twijfel aan de kwaliteit van de door bedrijven gepubliceerde winstcijfers, omdat bijvoorbeeld personeelsopties en pensioenpremies volgens de Amerikaanse boekhoudregels niet als kosten werden meegenomen.

Als derde hoofdoorzaak voor de koersdalingen kunnen nog steeds de terroristische aanvallen op 11 september 2001 op de Verenigde Staten worden aangemerkt. De hierop volgende gebeurtenissen, waaronder de Amerikaanse invasie in Afghanistan en de dreiging van een oorlog met Irak, hielden sindsdien de wereld in de greep. Naast de directe economische consequenties zoals de relatief hoge olieprijs en de gestegen defensiekosten, straalt vooral de onzekerheid negatief af op economieën en financiële markten.

De aandelenkoersen herstelden in het vierde kwartaal weliswaar licht. Ten grondslag aan het herstel lag niet één specifieke oorzaak. Er werd iets rooskleuriger aangekeken tegenover een aantal belangrijke zorgen. De macro-economie, de (kwaliteit van de) bedrijfswinsten en de dreiging van een oorlog tussen de Verenigde Staten en Irak zonder betrokkenheid van de Verenigde Naties waren de belangrijkste zorgen die in belang afnamen.

Echt overtuigend is het herstel van de aandelenmarkten echter nog niet geweest. Het koersverloop bleef grillig. Het vierde kwartaal begon met een nieuw dieptepunt, dat de

koersen terugbracht tot het niveau van eind 1996. Over geheel 2002 zijn de koersen wereldwijd met ongeveer een kwart gedaald, in Nederland zelfs met meer dan 30%. Opgeteld bij de koersdalingen in 2000 en 2001 is zelfs sprake van een halvering. Vanaf het dieptepunt begin oktober bedroeg het herstel tot eind november wereldwijd tussen de tien en twintig procent. December was wederom een zwakke maand, vooral omdat de bovengenoemde zorgen over de macro-vooruitzichten en Irak opnieuw de boventoon gingen voeren.

Beleggingsbeleid

In het verslagjaar is de strategische beleggingsportefeuille van het fonds niet aangepast. De strategische weging voor zakelijke waarden in de op lange termijn wenselijk geachte optimale portefeuille is door het Bestuur vastgesteld op 42% en de strategische weging voor vastrentende waarden op 58%.

De normportefeuille is de portefeuille die op kortere termijn (een verslagjaar) wenselijk wordt geacht en op grond van de verwachtingen voor beleggingssectoren kan afwijken van de strategische portefeuille.

Het normpercentage aandelen in de portefeuille werd met 1% verlaagd naar 35%. De converteerbare obligatie portefeuille werd gelijk gehouden. Het percentage obligaties (inclusief credits) werd met 1% verhoogd naar 52%. De normpercentages voor de indirect onroerend goed en hypotheek portefeuille werden gelijk gehouden.

De feitelijke portefeuille wijkt gedurende het jaar op basis van risico- en rendementsverwachtingen op korte termijn en door marktbevingen binnen marges af van deze vastgestelde normportefeuille.

Het valutarisico wordt al enkele jaren voor zakelijke waarden 50% en voor obligaties 100% afgedekt.

Beleggingen in het verslagjaar

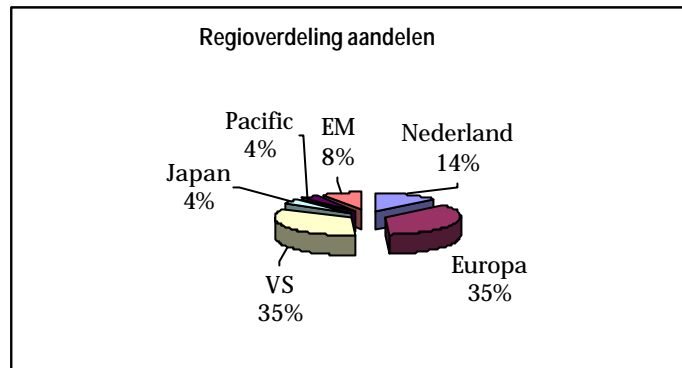
In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de samenstelling van de beleggingsportefeuille op basis van de weging per assetcategorie in de portefeuille over 2002 en 2001. De werkelijke wegingen in afgeronde percentages worden afgezet tegen de met het bestuur afgesproken normportefeuille.

Categorie (in %)	Weging 31/12/ 2001	Norm 2001	Weging 31/12/ 2002	Norm 2002
Aandelen	23%	36%	34%	35%
Converteerbare Obligaties	3%	5%	5%	5%
Indirect onroerend goed	2%	3%	3%	3%
Totaal zakelijke waarden	28%	44%	42%	43%
Obligaties (incl. Credits)	29%	51%	53%	52%
Hypotheken	1%	5%	5%	5%
Liquide middelen	44%*	0%	0%	0%
Totaal vastrentende waarden	72%	56%	58%	57%
Totale portefeuille	100%	100%	100%	100%
	* aanzienlijke storting ultimo 2001			

Aandelen

Zoals al eerder gesteld was het voor de aandelenportefeuille een uitermate slecht jaar. Ondanks het herstel in het vierde kwartaal eindigde het jaar 2002 voor alle regio's met een negatief resultaat. Het minst negatief waren de regio's Pacific en Emerging Markets (resp. – 14,3 en –17,5). De slechtst presterende regio's waren Nederland (-32,3) en Amerika (-31,9).

In de hierna volgende figuur wordt de verdeling van de aandelenportefeuille over de verschillende regio's ultimo 2002 weergegeven in percentages.

Converteerbare obligaties

De converteerbare obligatieportefeuille heeft ook dit jaar weer laten zien dat het een redelijke alternatief is voor beleggen in aandelen. Het obligatiekarakter heeft een duidelijke dempende werking laten zien op het resultaat van de converteerbare obligaties. Deze was weliswaar negatief, maar was wel beduidend beter dan het resultaat van de aandelenportefeuille.

Indirect vastgoed

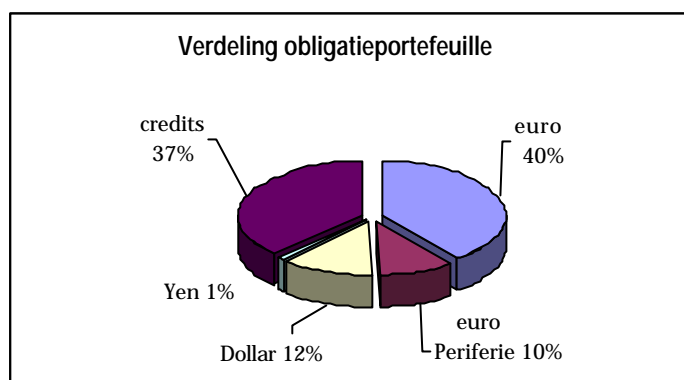
De indirect onroerend goed portefeuille heeft in 2002 een betere performance laten zien dan de aandelenportefeuille. Wel liet de portefeuille, net als aandelen, een zeer wisselend resultaat zien door het jaar heen. Uiteindelijk sloot de portefeuille met een licht negatief resultaat.

Obligaties

Voor de obligatieportefeuille was het een duidelijk beter jaar. De ontwikkeling van de lange rente stond in 2002 vooral in het teken van de macro-economie en de aandelenmarkten. In het klimaat van extreme onzekerheid vluchtten beleggers naar de meer veilige vastrentende waarden, waardoor de rente in de Verenigde Staten daalde tot de laagste niveaus in veertig jaar tijd. Het hoogste rendement binnen de vastrentende portefeuille werd behaald op de Verenigde Staten (12,3%). De Japanse obligaties leverden met 7,9%, het laagste rendement.

In vele opzichten was 2002 een uitzonderlijk jaar voor credits. Het eerste kwartaal was nog redelijk goed, in het tweede kwartaal nam de onzekerheid en daarmee ook de volatiliteit in de credits langzaam toe, het derde kwartaal was echter één van de slechtste perioden voor bedrijfsobligaties, gevolgd door het vierde kwartaal dat ten gevolge van technisch herstel de sterkste rally ooit liet zien. Hierdoor wist de creditportefeuille het jaar nog af te sluiten met een fraai rendement.

In de hierna volgende figuur wordt de verdeling binnen de obligatieportefeuille ultimo 2002 weergegeven.

Hypotheke

De hypotheekportefeuille kende een goed jaar en het resultaat overtrof het resultaat op de obligatieportefeuille, met een rendement van 10,4%. Zakelijke hypotheke lieten daarbij een beter resultaat zien dan de particuliere hypotheke. De verdeling tussen zakelijke en particuliere hypotheke bedroeg ultimo 2002 90% om 10%.

Performance van de beleggingsportefeuille

De performance van de totale portefeuille bedroeg in 2002 -7,2%. De benchmark performance (rendement van de normportefeuille) bedroeg -4,8%. In 2001 bedroeg de performance -0,8 % versus een benchmark performance van -1,3%. De hoge weging in aandelen werkte dit jaar duidelijk negatief uit op de performance, waardoor deze negatief uitviel.

In onderstaande tabel wordt het rendement voor de te onderscheiden assetcategorieën voor het jaar 2001 en 2002 weergegeven.

Categorie (in %)	2002	2001
Aandelen	-28,7	-13,7
Converteerbare obligaties	-8,7	-1,6
Indirect onroerend goed	-5,3	3,5
Obligaties (incl. Credits)	9,7	6,6
Hypotheke	10,4	10,5
Totale portefeuille	-7,2	-0,8

Statenverslag